

Lapsehoiuteenus

1. Teenuse eesmärk

Lapsehoiuteenuse eesmärk on toetada lapsevanema, eestkostja või lepingu alusel lapse perekonnas hooldaja toimetulekut või töötamist. Samuti on lapsehoiuteenuse eesmärgiks võimaldada lapsevanematele lapse hooldamisest vaba aega, et nad saaksid ajutiselt tegeleda teiste tegevustega (nt töö otsimine, koolitustel osalemine jms).

2. Teenuse kirjeldus

Lapsehoiuteenus on lapsevanema töötamist, õppimist või toimetulekut toetav Teenus, mille osutamise ajal tagab lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse lapsehoiuteenuse osutaja.

Lapsehoidja on inimene, kes Teenuse osutamise kestel isiklikult lapsega tegeleb. Lapsehoidja töö eesmärgiks on toetada lapse füüsilist, emotsionaalset, intellektuaalset ja sotsiaalset arengut.

Lapse hooldamine võib tähendada lapse söötmist, pesemist või mähkmete vahetamist. Hooldustoimingud sõltuvad lapse vanusest ja oskustest. Lapse arendamise kohta õigusaktides nõudeid ei ole ning arendamise tase sõltub konkreetsest Teenusepakkujust ja lapsehoidjast. Arendamise all mõeldakse eelkõige lapsega tegelemist - temaga rääkimist, lugemist, mängimist.

Võrreldes lasteaedadega on lapsehoiuteenuse puhul lapsevanemal suurem kohustus Teenuse osutajaga lapsehoidmise tingimustes kokku leppida. Samuti on lapsevanemal lapsehoidja sobivuse hindamiseks õigus küsida lapsehoidja ettevalmistust ja töökogemust. Sotsiaalhoolekande seaduses lapsehoiuteenusele kehtestatud nõuded ei võimalda lapsehoiuteenuse osutajal anda lapsele alusharidust.

Lapsehoidja on töötaja, kellel on vajalikud teadmised ja oskused lapse hooldamiseks ning arengu toetamiseks. Lapsehoidja töö eeldab head vaimset ja füüsilist tervist. Lapsehoidja on emotsionaalset stabiilne ja hea pingetaluvusega, vastutus- ja empaatiavõimeline, usaldusväärne, loov ja koostööaldis ning lastest ja vanematest hooliv ning lugupidav.

Lapsehoidja kutsealal on välja töötatud kutsestandardid, kus on täpsemalt kirjeldatud töö edukaks tegemiseks vajalikud oskused, teadmised ja hoiakud. Lapsehoidja teeb koostööd lapsevanema või hooldajaga.

Lapsevanem jagab Teenuseosutajale olulist infot lapse tervisliku seisundi, ravimite tarvitamise, tavapärase päevakava, harjumuspärase käitumise, emotsionaalsete väljendusvormide, meelise ja häirivate tegevuste, sh pere tavade ja väärtuste kohta.

Lapsehoidjal on õigus keelduda haige lapse hoidmisest. Hoidjal, kes töötab rohkema kui ühe lapsega, on kohustus keelduda hoidmast nakkushaigust põdevat last.

Teenuse osutamisel tagab Teenuseosutaja lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse.

3. Lapsehoidja tööosad: (väljavõte kutsestandardist)

Lapse kasvukeskkonna toetamine:

- Turvalise ja mängulise kasvukeskkonna toetamine
- Ohutegurite hindamine ja ennetamine

Lapse arengu toetamine:

- Lapse mängu-, tunnetus, õpi-, sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste kujundamise toetamine
- Lapse väärtuste ja hea käitumistava kujundamine
- Mängu ja tegevuste kavandamine, läbiviimine ja analüüsimine
- Lapse tööoskuste ja tööharjumuse kujundamisele kaasa aitamine

Lapse enesekohaste oskuste kujundamine

- Eneseteenindusoskuste kujundamine
- Lapse sööma õpetamine ja vajadusel lapse abistamine söömisel
- Lapse iseseisvaks toimetulekuks tingimuste loomine, lapse enesejuhtimise oskuse kujundamine

Lapse tervise edendamine

- Lapse tervisliku seisundi jälgimine
- Lapse tervist kahjustavate tegurite määratlemine ja ohtliku olukorra ennetamine
- Lapse tervist edendavate tegevuste läbiviimine
- Individuaalsetele vajadustele ja tervislikule seisundile vastav toitlustamine

4. Koostöö lapsevanemaga/hooldajaga

- Laste ja perede tausta tundma õppimine ning arvestamine
- Lapsevanema/hooldaja kaasamine kasvukeskkonna kujundamisse, tagasiside andmine lapse tegevuste ja arengu kohta
- Lapsevanema nõustamine kasvatusküsimustes ning toetava koduse keskkonna loomisel

Erivajadusega lapse hoidmisel on oluline põhjaliku info kogumine lapse erivajaduste kohta, hooliva ja salliva keskkonna loomine, füüsilise keskkonna loomine, sh abivahendite kasutamise toetamine, lapse arengupotentsiaali ja tugevate külgede toetamine.

Suure hooldusvajadusega lapse hoidmisel tegeletakse igapäevaselt ka erinevate hooldustoimingutega (toitmine, hügieenitoimingud, liikumise toetamine, liigutamine, sh asendiravi).

5. Lapsehoidja:

- viib läbi hooldustoiminguid, arvestades lapse arengupotentsiaali ja päevarutiinide kujundamise vajadusega;
- kasutab ergonoomilisi võtteid ja abivahendeid;
- vajadusel viib läbi õendustoiminguid koostöös tervishoiutöötaja ja lapsevanema/hooldajaga;
- manustab ravimeid vastavalt ettekirjutustele;
- jälgib naha seisukorda ja vajadusel kasutab vastavaid hooldusvahendeid;
- kasutab ja hooldab lapse organismi funktsioneerimist toetavaid meditsiiniabivahendeid;
- kasutab erinevaid alternatiivkommunikatsiooni võimalusi;
- koostöös spetsialistide ja lapsevanema/hooldajaga leiab lapsele sobivad ja arengut toetavad kommunikatsioonitasandid.

6. Teenuse osutamise aeg

- koolieelses eas ja koduõppel olev laps: päeval, õhtul, nädalavahetusel või ööpäev läbi;
- põhiharidust omandav laps: peale koolipäeva lõppu, õhtuti ja nädalavahetustel; koolivaheaegadel lisandub päevahoiu või ööpäevahoiu võimalus;
- noor, kellel on põhiharidus omandatud, aga kes ei ole kutseõppes: päeval, õhtul, nädalavahetustel ning vajaduse korral ööpäev läbi.

7. Teenuse osutamise koht

Lapsehoiuteenust võib osutada lapse kodus, lapsehoidja kodus ja hoiukodus jms

Kohalikud omavalitsuse üksused saavad lapsehoiuteenust korraldades kasutada ka lasteaedade, koolide ja päevakeskuste ruume.

Lapsehoiuteenust võib osutada füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, kohaliku omavalitsuse üksuse asutus. Lapsehoiuteenuse osutamisel peab Teenuseosutajal olema tegevusluba, vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 151 p 1.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib halduslepinguga volitada lapsehoiuteenuse osutamise eraõiguslikule juriidilisele isikule, füüsilisest isikust ettevõtjale või teise kohaliku omavalitsuse üksuse asutusele.

Teenuse osutamisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse üksuse ja/või Teenuseosutaja välja töötatud Teenuse osutamise korrast, mis sisaldab:

- Teenusele seatud nõudeid;
- klienditeeninduse standardit (nt sotsiaalala töötaja eetikakoodeks);
- tagasisidesüsteemi (nt rahuolu-uuring);
- kaebuste lahendamise protseduuri;
- kvaliteedi tagamise ja tulemuslikkuse hindamise süsteemi.

8. Nõuded personalile

Lapsehoidja peab olema:

- teovõimeline;
- olema lapsehoiuteenuse osutamiseks vajaliku füüsilise ja vaimse tervisega;
- vastama sotsiaalhoolekandeseaduse § 129 lõige 1 punktides 2-6 sätestatud nõuetele:
 - tal on lapse kasvatamiseks vajalikud isikuomadused (lg 2);
 - temalt ei ole perekonnaseaduses sätestatud alustel hooldusõigust ära võetud või seda ei ole piiratud (lg 3);
 - teda ei ole kõrvaldatud eestkostja ega hooldaja kohustuste täitmisest (lg 4);
 - ta vastab lastekaitseaduse § 20 sätestatud nõuetele (lg 5), mille kohaselt lapsega ei tohi töötada isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi:
 - a) karistusseadustiku §-des 113, 114, 116, 133-133³, 141-145¹, 175, 175¹ või 178-179 sätestatud kuriteo eest;
 - b) karistusseadustiku §-des 118, 121, 122, § 134 lõike 2 punktis 2, § 135 lõikes 2, § 136 lõikes 2, § 138¹ lõike 2 punktis 2, § 140 lõikes 2 või §-des 172-174, 180, 182, 182¹, 185, 187 või § 200 lõike 2 punktis 4 või 5 sätestatud kuriteo eest;
 - tal ei ole sõltuvust alkoholist, narkootikumidest ega psühhotroopsetest ainetest (lg 6).

Isik peab lapsehoidjana tegutsemiseks:

- omama kutseeaduse alusel antud lapsehoidja kutset (täpsem info www.kutsekoda.ee) või omama vähemalt kesk- või kutseharidust, töökogemust lastega ja sobivaid isikuomadusi, mida hindab tööandja;
- olema läbinud vähemalt 16-tunnise esmaabikoolituse viimase 36 kuu jooksul;
- on läbinud tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes ja omab perearsti väljastatud tervisetõendit.

Lapsehoidjana võib tegutseda ka välisriigi kutsevalifikatsiooni omandanud isik, kui tema kutsevalifikatsioon on tunnustatud Sotsiaalministeeriumi poolt.

Lapsehoidja võib:

- väljaspool lapse kodu (hoiukodus) hoida korraga kuni 5 (viite) raske või sügava puudega last;
- lapse eluruumides võib lapsehoidja hoida kuni 2 (kahte) raske või sügava puudega last.

9. Nõuded Teenuse osutamise ruumidele, inventarile

Lapsehoiuteenust võib osutada lapsehoiuteenust saava lapse eluruumides või muudes lapsehoiuks sobivates ruumides. Kui lapsehoiuteenust osutatakse väljaspool lapsehoiuteenust saava lapse eluruumi, peavad lapsehoiuteenuse osutamise ruumid vastama rahvatervise seaduse alusel kehtestatud lapsehoiuteenuse tervisekaitse nõuetele.

Lapsehoiuteenuse osutamisel korraga rohkem kui kümnele lapsele ühes tegevuskohas peavad lapsehoiuteenuse osutamise ruumid, nendele ruumidele juurdepääsuteed ja ruumidest väljapääsuteed vastama ehitusseaduses ja selle alusel kehtestatud tuleohutusnõuetele, mis kehtivad koolieelsetele lasteasutustele.

Kui lapsehoiuteenust osutatakse eluruumis, mis ei ole lapsehoiuteenust saava lapse eluruum, peab samas eluruumis elav täisealine isik:

- läbima korrapärase tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes, sealhulgas iga kahe aasta järel kopsude röntgenuuringu ja tal peab olema nakkushaiguste tervisekontrolli läbimise kohta perearsti väljastatud tervisetõend;
- vastama sotsiaalhoolekande seaduse § 129 lõige 1 punktides 3-6 sätestatud tingimustele (vt eestpoolt).

10. Soovitused lapsehoiu korraldamiseks

Vastavalt perekonnaseaduse § 116 lg 2 on vanemal kohustus ja õigus hoolitseda oma alaealise lapse eest, mistõttu lapsevanem ei saa olla oma lapsele lapsehoiuteenuse osutaja.

Lapsehoidja lähtub oma töös lapsevanema juhistest ja lapse huvidest.

Teenuse osutamise alguses on oluline, et lapsevanem edastab Teenuseosutajale lapse hooldamisega seotud olulise info. Lapse abivajaduse kirjelduses tuuakse välja Teenuse saamise vajadus, kirjeldatakse lapse oskusi, võimeid, käitumise eripära, hooldamise eritingimusi, abivahendite kasutamist jne. Koostöös lapsevanemaga lepatakse kokku Teenuse osutamise päevad ning kellaajad, seatakse ühised eesmärgid, mida lapse eest hoolitsemisel ja arendamisel arvestatakse (eesmärgid võib kajastada lapse abivajaduse kirjelduse vormil). Lapsele, kes vajab ravimeid, on koostatud lapsevanema poolt allkirjastatud ravimiplaan, mis antakse koos ravimitega üle Teenuse osutamise eest vastutavale isikule. Lapsehoidja ja lapsevanem vahetavad teineteisega regulaarselt lapse hooldamisega seonduvat teavet.

Lapsehoiuteenuse osutaja koostab vajadusel lapsele individuaalse arenduskava, kaasates lapsevanemad ja tugispetsialistid.

Lapsehoiuteenuse osutaja teeb lapse arengu toetamisel koostööd teiste spetsialistide (perearst, eriarstid jms), asutuste (koolid, lasteaiad rehabilitatsiooniasutused, õppenõustamiskeskused jms), organisatsioonide (puuetega laste, lastevanemate organisatsioonid jms) ja kohalike omavalitsuse üksustega.

Lapsehoiuteenuse osutamise korral rohkem kui nelja tunni vältel tagab lapsehoiuteenuse osutaja lapse toitlustamise vastavalt lapsevanema ja lapsehoiuteenuse osutaja vahelisele kokkuleppele.

Lapsehoiuteenuse osutaja peab toitlustamisel tagama toidu käitlejale kehtestatud nõuete täitmise vastavalt toiduseaduses sätestatule (hoiukodud, asutused).

Lapsehoiuteenuse osutamise päevakava määratakse kindlaks lapsehoidja ja lapsevanema vahelise kokkuleppe kohaselt, võttes arvesse lapse vanust, vajadusi, sh erivajadusi ja lapsehoiu kestust päevas. Teenuse kasutamise kohta vormistatakse igakuiselt Teenuse osutamise graafik, kus on ära märgitud Teenuse osutamise kuupäev ja lapse Teenusel olemise kellaajad ning tundide arv päevade lõikes. Teenuseosutaja kooskõlastab igakuise Teenuse osutamise graafiku lapsevanemaga, kus lapsevanem kinnitab Teenuse mahu kas e-posti vahendusel või digiallkirjastamisega või allkirjastades Teenuse osutamise graafiku paber kandjal. Kooskõlastamise viis lepatakse eelnevalt kokku lapsevanema ja Teenuseosutaja vahel.